

İtaatin Panzeri Paylaşmaktır, Söyleşi, *MAYA Bülteni*, Yıl: 1, Sayı: 1, Eylül 1995, Maya Harita Ltd. Şti., İzmir.

İTAATİN PANZEHİRİ, PAYLAŞMAKTIR...

(Erol KÖKTÜRK ile Söyleşi)

Pertev: *Hocam, toplumun insanlara dayattığı, “küçük hayatını yaşa”nın dışındasınız. Yaşamın çok çeşitli alanlarına karşı ilgili olduğunuzu biliyorum. Sizi değerlendirirken aklıma Bertrand RUSSELL’in mutluluk hakkındaki açıklamaları geliyor, şöyle diyor, “Mutluluğun başlıca nedenlerinden biri, heves ve hoşlanma duygusudur. Bu duygularımız da ilgilerimizi alabildiğince genişletmekle elde edilir. İnsanlar önlerine serilmiş bulunan sayısız değerlere başlarını çevirip kendi içlerindeki boşluğa bakmak eğilimindedirler. Oysa içine kapanmış kişinin mutluluğunda herhangi bir yücelik bulunduğu sanılmamalıdır.”*

Russell doğru mu? Mutlu musunuz?

Aslını söylemek gerekirse, ben yalın, ama dolu yaşamaya çalışan biriyim. Yaşamım açısından en kıt ve ikame edilemez değer zaman olduğunun farkındayım. Yaşam süreme her şeyi sığdıramayacağımı biliyorum. Ama daha çok şeyi sığdırmaya çalışıyorum.

Yaşamla olan bağlarımı çoklaştırmaya çalışıyorum. Bunun için çabalıyorum. İnsan toplumsal yaşama ne kadar çok ipe bağlanırsa o kadar mutlu olur... Bir ipe bağlananın mutluluğu çok risklidir. İp sayısı çoğaldıkça risk azalır... Bu yaşam iplerinin çoğalması insanın insanlaşması, uygarlaşmasıdır da... İnsanın doğasına en aykırı yeğleme, yalnızlıktır. İnsan, yalnızlığı ne kadar çok noktada yıkarsa mutluluğunu o kadar çok güvenceler.

Bu çerçevede yaşam uğraşlarım, mutluluğumu, yaşama sevincimi, yaşıyor olmanın keyfini ve toplumsal sorumluluklarımı gerçekleştirme oranını artırmaya yöneliktir.

Pertev: *İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru körün birisi Neyzen Tefvik'e sorar: “Canım Tefvik Bey... Ne oluyoruz? Ahvali alem nasıl?” Neyzen cevap verir, “Gördüğünüz gibi”...*

Hocam, ben de kör gibi soruyorum: Ne oluyoruz? Ahvali alem nasıl?

Kolay olmayan, zor bir süreçten geçiyoruz... İzlemekte zorlandığımız, kavramakta ve yorumlamakta zorlandığımız olaylar yaşıyoruz. Bazıları “tarihin her gün yeniden yazıldığını” söylüyor. Bu karmaşa, içinde acıları, karamsarlıkları ve umutsuzlukları da barındırıyor. Ama bu bir yaşam ve toplum diyalektiği... Önemli olan, bu tablodan iyiyi ve güzeli yaratma çabalarının içinde olmak... Bu doğrultuda bir şeyler yapmak ve olayların içinde olmak... Olayların dışında olmak, geleceğe karşı sorumlulukları yerine getirmemek olur...

Bu ortamda yapılabilecek onca şey varken, tehlikeli bir süreç gelişmektedir: Tepkisizlik ve duyarsızlık... Gelişen olumsuz olaylar karşısında ölçülü ve sempatik protest tavırlar azalıyor. İnsanlar iradelerinin genel vekaletini bazılarına bırakmış gibi yaşıyor... Önce iradenin gerçek

iyesi olmak, sonra da bilinçli iradelerin zincirini oluşturmak gerekiyor... Birlikte olmaktan korkmanın başkalarının ekmeğine yağ sürmek olduğunu anlamak için 70 yaşına kadar beklemek gerekmiyor...

Ama yine de, bu ahval-i alemde bir başarı yaratılabilirse çok kalıcı olacağına inanıyorum...

Pertev: Bir dostunuz “Rüşvet” konulu bir kitap yazsaydı ve sizden 3-5 satırlık bir Önsöz yazmanızı isteseydi, neler yazardınız?

İki tavır var: Ya karşı olacaksın ya da bulaşacaksın; almaya ya da vermeye... Neye bulaşırsan bulaş, sen sen olmaktan çıkacaksın... Karşı olursan tecrit etmeye ve yıldırmaya çalışacaklar. Ama bilinmeli ki; başı dik olmak, cebi dolu olmaktan çok çok daha onurludur.

Bu açıdan şunu yazdım: Yaşamda gereksinmelerin büyümesine kapılıp da, gözü başka bir şey görmemesine onların peşi sıra gitmek kadar büyük yanılma ne olabilir ki? Çünkü gereksinmeler sonsuzdur... Bu sonsuzluğu doyurabilme yanılığının neden olduğu rüşvet, çıkarın ön plana çıktığı bir eylemdir. Ama bence yaşamda en önemli hedef parasal sermaye yapmak olmamalıdır. Benim yaşam felsefemde en büyük sermaye insan ilişkisidir. Rüşvet, insan ilişkisinin metalaşmasıdır. Ve bu da insan olmanın doğasıyla örtüşmez.

İnsan olmak ve insan kalmak, sırça köşklere yaşama özleminden daha yücedir.

Pertev: Siyasetin içindesiniz. Sokratçı yanınızı biliyorum. Ünlü düşünür, “Oyları saymayın, tartın” der. Saymaya kalksak, hayatı ileriye götüremiyoruz. Tartmaya kalksak, hayatı ileriye götüreceğiz konumu yakalayamıyoruz. Sizce bu bir paradoks mu? Eğer öyleyse nasıl aşabiliriz?

Paradoks, çelişkili veya saçma görünen, ama aslında geçerli ve doğru olan bir söz ya da formülasyon demektir... Saymak da siyasetin bir boyutudur... Ama saymayı siyasetin her şeyi yapmamak gerekir. Saymaya varıncaya kadar yapılacak çok şey var... İşte o şeyler tartmayla ilgilidir. Tartmayı hafifletmeyen bir saymadır asıl olan...

Fakat bugünkü siyasi konjonktürde, partilerin büyük bölümünde “olmak” niyeti egemen olduğu için saymak siyasetin odağına yerleşmiştir. Ben ise “yapmayı” tercih ettiğim için, ısrarla tartma yanlıyım. Çünkü sayma niyetinde olanın yapma niyeti ya yoktur ya da çok zayıftır.

Pertev: Erich FROMM, itaatsizlik üzerine, “Eğer insanoğlu kendini öldürürse, bunun nedeni, ölüm düğmelerine basmayı emredenlere itaat etmek olacaktır,” diyor. Hocam, siz bir babasınız...

Çocuğunuza itaat hakkında ne söylemek istersiniz...

Babasının çocuğu olmamasını, kendisi olmasını söylerim... Şimdiden buna yönelik davranmaya çalışıyorum... Bana itaat etmeden birbirimizi, aykırılıklarımız da içinde olmak üzere keyifle paylaşabilirsek baba-oğul ilişkisini aşar dost ilişkisine varırız.. Benim özlemim bu..

İtaatin panzehiri, paylaşmaktır...

Pertev: Ölüm hakkında düşünceleriniz... Sizce ölmek nedir?

Che Guavera'nın bir yaklaşımı var, diyor ki: "İnsan karıştırıyor bazen; ölmek mi yaşamak, yoksa yaşamak mı ölmek..."

Sanırım buradaki ince ayırım, insanın biyolojik olarak yaşaması ile, sosyo-kültürel yaratık olarak yaşaması arasındaki farklılıktır. İnsanın kuşkusuz öncelikle biyolojik olarak yaşaması gerekir.

Ama yaşama kavramı burada bitiyorsa, o zaman sosyo-kültürel olarak ölüm olayı söz konusudur. Ya da tersi biyolojik olarak ölüm, sosyo-kültürel yaşamın sürmesi sonucunu da doğurabilir. Ve ben bu anlamda ölümsüzlüğe inanırım...

Pertev: Söyleşi isteği sizden gelseydi, bana sormak istediğiniz sorulardan birisi ne olurdu? Tabii ki bu soruya vereceğiniz yanıtı da merak ediyorum...

Pertev: Hocam, harita mühendisliğinin, harita mühendislerinin kurum olarak bugünkü konumlarını, sosyal yaşamdaki yerlerini değerlendirir misiniz?

Harita mühendisleri ve harita sektörü kendisini iyi bir sorgulamadan geçirmelidir. Gerçi bu konuda çok umutlu değilim. Çünkü sorgulama, eleştiri kültürünün köklü olduğu yerde olumlu sonuçlar verebilir. Bizim sektörümüzde de henüz köklü bir eleştiri kültürünün oluşmadığını düşünüyorum. Oysa yapılacak iyi bir sorgulamadan sonra, önümüzdeki 10-20 yılın gelişmelerini değerlendirerek bu yeni sürecin temelleri atılmalıdır. Sektörde bir değişim patlaması yaratılmalıdır. Ama ne yazık ki, bizde de, toplumun diğer alanlarında olduğu gibi değişimle değil, değişikliklerle ilgilenme eğilimi egemen...

Pertev: Sevdiğiniz renkleri ya da burcunuzu merak edecek kadar değilse bile, yine de özel bir soru...

Çok sevdiğiniz 3 eylem nelerdir?

Disiplinle çalışmak, okumak-tartışmak-öğrenmek, yaşamın içinde olmak...

Pertev: Sizin olabilir, başka birisinin olabilir. Sevdiğiniz bir dördlüğü bizimle paylaşır mısınız?

Dördlükler konusunda seçici davranıp diğerlerine haksızlık yapmamak için kendimin bir dördlüğünü paylaşmak istedim:

Yaşam ölüme dedi ki:
Sevinçlerin boşunadır
İzlere bak ardımdaki
Ölmedim ben, ölümsüzüm...

Pertev: Katıldığınız için teşekkür ederiz...